

ШКІЛЬНИЙ МУЗЕЙ ЯК ЗАСІБ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

З розбудовою української держави дедалі більшу увагу привертає патріотичне виховання підрастаючого покоління. Разом з тим зростає актуальність переосмислення багато в чому неоднозначних сторінок української історії, зокрема, Другої світової та Великої Вітчизняної воєн.

Зважаючи на те, що у 2010 році ми відзначали шістдесят п'яти роковини з Дня Перемоги над німецьким фашизмом, у нашому навчальному закладі – Роменській спеціалізованій загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів №1 імені П.І.Калнишевського – було реалізовано проект «Подвигу жити у віках».

Мета проекту: мотивувати учнів до дослідження теми Другої світової та Великої Вітчизняної воєн, сприяти виробленню навичок пошуково-дослідницької діяльності, використати факти історії малої батьківщини у якості елемента патріотичного виховання.

У ході проекту передбачалося реалізувати кілька основних завдань:

- задокументувати свідчення ветеранів війни, очевидців подій, людей, які зазнали долі військовополонених, оstarбайтерів або тих членів сімей ветеранів, які пам'ятають їх розповіді;
- підготувати на основі зібраних спогадів «Книгу пам'яті»;
- використовуючи зібрані матеріали, створити Зал мужності та слави;
- провести презентацію Залу мужності та слави, приурочену до 9-го Травня;
- підготувати групу екскурсоводів і організувати проведення екскурсій для класних, педагогічного та батьківського колективів.

Концепція Залу мужності та слави передбачала розміщення стендів не у окремій кімнаті, як у більшості шкільних музеїв, а у досить широкому

коридорі. Таким чином, ми забезпечили вільний доступ учнів до інформації у будь-який час, а не тільки у години екскурсії.

При формуванні змісту основних стендів залу використані хронологічний, тематичний, біографічний і краєзнавчий принципи. Відбір матеріалу визначив його структурування. На першому етапі ми визначили такі основні напрямки майбутньої експозиції: «У перші дні війни», «Роки лихоліття», «Доля військовополонених», «Трагедія єврейського населення», «Остарбайтери – жертви війни», «Боротьба проти окупантів», «Освіта у роки війни», «Учителі-фронтовики», «Визволення міста», «З руїн і згарищ», «Великдень Перемоги», «Роменщина героїчна». Згодом з'явилися ще два стенди – «Пісня про матір» та «Історія епохи через історію родини», які заслуговують окремих коментарів.

Стенд «Пісня про матір» – спроба привернути увагу до драматичної долі мільйонів матерів, дружин, дочок, сестер, повна правда про трагедію яких повною мірою не сказана донині. Центральні постаті – роменчанки Надія Баклай (мати семи синів і трьох дочок, отримала чотири похоронки на своїх дітей) і Олександра Деревська (мати-героїня, «Роменська мадонна», виховала сорок вісім дітей-сиріт).

Ідея стенду «Історія епохи через історію родини» виникла після того, як одна з учениць школи принесла спогади про свою прабабусю Ганну Радіну. На той час до матеріалів стенду «З руїн і згарищ» була включена інформація про те, що Ганна Радіна, будучи головою колгоспу в селі Коржах Роменського району, здала на побудову танкової колони «Колгоспник Сумщини» п'ятдесят тисяч карбованців зі своїх особистих заощаджень. Про те, як виявилось зі спогадів рідних, це не були особисті заощадження. Ганна Радіна взяла ці гроші в рахунок майбутньої оплати праці. До кінця її життя сім'я Ганни не бачила жодної копійки. Окремі факти життя цієї жінки вражаючі. Наймитувала у молодості, на руках з трьома дітьми після смерті чоловіка залишилася у голодному тридцять третьому, у хаосі перших днів війни безрезультатно намагалася евакуювати колгоспну череду, рятувала

дітей від німецької чужини, але змушена була добровільно віддати старшого сина, коли дізналася, що до облави потрапила середульша дочка, пережила два німецьких арешти. Тому ми вирішили створити окремий стенд присвячений Ганні Радіній.

Кожний напрямок – це своєрідний концентр що включає найбільш яскравий місцевий матеріал на фоні матеріалу вітчизняної історії. Велике значення у створенні Зали мужності та слави мала співпраця учнівського, педагогічного та батьківського колективів, співробітників Роменського краєзнавчого музею. Таким чином працює технологія інтерактивності, оскільки діти, батьки і вчителі стали співавторами створення експозиції Залу мужності та слави, формуючи новий аспект освітнього середовища. У перспективі матеріали Залу мужності та слави, а також Книги пам'яті будуть слугувати для проведення виховних годин, тематичних бесід, зустрічей з ветеранами, предметних тижнів та ін.

Досвід збирання спогадів ветеранів війни, в'язнів концтаборів, оstarбайтерів, їх рідних показав наскільки важливою є для цих людей можливість поділитися пережитим. Прикладом можуть слугувати спогади одного з ветеранів, який помер у 2002 році, залишивши своїм рідним записи зі свідченнями про війну.

Проблема збору свідчень занадто серйозна і масштабна, щоб вирішувати її, експлуатуючи лише ентузіазм окремих спеціалістів. Потрібен системний підхід на регіональному і державному рівнях.

Спілкування з опитуваними дозволяє зробити висновок про те, що необхідно розробити методику опитування, спеціальні опитувальні листи для ветеранів, в'язнів концтаборів, гетто, переміщених осіб, очевидців подій, членів сімей цих людей. Опитувальні листи мають бути розроблені з врахуванням того, що саме інтерв'ю є психотравмуючим фактором. Необхідно продумати способи узагальнення зібраного матеріалу і ознайомлення з ним громадськості. Очевидно, що зібраний матеріал дасть

можливість ввести в науковий обіг нові факти і стане цінним джерелом для нових досліджень.

Історія має багато вимірів досліджень. Один з них – це люди. І не лише ті, чиї імена увійшли до томів енциклопедій. Глибинний пласт історії творять ті, кого ми звикли називати «звичайними людьми». Проте долі цих «звичайних людей» так само важливі, бо всі вони залишили свій неповторний слід в історії.

Література:

1. Мисан В. Сучасне шкільне історичне краєзнавство // Історія України. – 2008.- №13
2. Олексін Ю. Формування рис громадянськості в учнів старшого шкільного віку // Історія України та правознавства. – 2008. - №20
3. Тронько П. Історичне краєзнавство в Україні // Історія України. – 2008. - №47